

Sygn. akt II C 3087/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 września 2021 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie II Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący:	<i>SSR del. Anna Kielek</i>
Protokolant:	Paulina Misior

po rozpoznaniu w dniu 17 sierpnia 2021 roku w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa A. S.

przeciwko Bankowi (...) S.A. z siedzibą w G.

o zapłatę

orzeka:

I. Zasądza od pozwanego Banku (...) S.A. z siedzibą w G. na rzecz powódki A. S. kwotę 551 351,82 (pięćset pięćdziesiąt jeden tysięcy trzysta pięćdziesiąt jeden 82/100) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 27 stycznia 2020 roku do dnia zapłaty,

II. Zasądza od pozwanego Banku (...) S.A. z siedzibą w G. na rzecz powódki A. S. kwotę 11.817,00 (jedenaście tysięcy osiemset siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym kwotę 10.800,00 (dziesięć tysięcy osiemset) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt II C 3087/20

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 27 stycznia 2020 r. skierowanym przeciwko Bankowi (...) S.A. z siedzibą w G., powódka A. S., wniosła - w związku z nieważnością umowy kredytu Nr (...) zawartej w dniu 23 kwietnia 2007 r. z (...) Bank S.A., - o zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kwoty 551 351,82 PLN wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, która to kwota stanowi sumę rat kapitałowo – odsetkowych uiszczonych w złotych przez powódkę na rzecz Banku w okresie od maja 2010 r. do listopada 2019 r. włącznie.

Jako roszczenie ewentualne powódka wniosła o zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kwoty 188 415, 36 PLN tytułem nadpłat rat kapitałowo – odsetkowych pobranych od maja 2010 r. do listopada 2019 r. włącznie wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

Ponadto powódka wniosła o zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego oraz kosztów opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł.

W uzasadnieniu pozwu powódka wskazała, że w dniu 23 kwietnia 2007 r. zawarła z (...) S.A. z siedzibą w G. (poprzednikiem pozwanego banku) umowę kredytu nr (...), której przedmiotem, zgodnie z jej literalnym brzmieniem miał być kredyt w kwocie 887 098,66 PLN, a walutą indeksacji kredytu był frank szwajcarski. Wskazała, że w dniu 8 września 2017 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy – Żoliborza w Warszawie wydał postanowienie w sprawie o sygn. akt II Ns 573/13, w którym ustalił podział majątku i wskazał, że poniosła ona wydatki ze spłaty kredytu w okresie od 25 kwietnia 2010 r. do dnia 2 lipca 2017 r., a następnie postanowienie to zostało zmienione postanowieniem Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 21 maja 2019 r., sygn. akt XXVII Ca 499/18, w taki sposób, że w miejsce daty 2 lipca 2017 r. dotyczącego wydatków ze spłaty kredytu wpisano datę 7 maja 2019 r. Powódka zaznaczyła, że od dnia 25 kwietnia 2010 r. wydatki ze spłaty kredytu ponosi tylko i wyłącznie ona.

Powódka podniosła, że w zawartej umowie występują niedozwolone postanowienia. Powódka zaznaczyła, że bezspornym jest, że należy traktować ją jako konsumenta, bowiem kwestionowana umowa została zawarta w celach niezwiązanych z działalnością gospodarczą lub zawodową, o której mowa w art. 22¹ k.c. Powódka podkreśliła, że zakwestionowane przez nią regulacje stanowią część umowy, której wzór przedłożył jej do podpisu pozwany, nie dając jej możliwości jakiegokolwiek wpływu na treść wprowadzonych do umowy postanowień. Stwierdziła, że umowa na żadnym etapie jej zawierania nie była przez strony negocjowana, poza kwotami i okresem kredytowania postanowienia zostały narzucone jej przez bank i nie były z nią indywidualnie uzgadniane. Powódka zaznaczyła przy tym, że tego faktu nie zmienia oświadczenie zawarte w § 11 pkt 3 Umowy. Powódka podniosła, że na mocy kwestionowanych postanowień ustalany jest jedynie sposób wyliczania wysokości kwoty kredytu i poszczególnych jego rat i z całą pewnością zapisy te nie mogą być uznane za główne świadczenia stron. Powódka wskazała, że w umowie Bank wprowadził klauzule waloryzacyjne w § 1 ust. 1, 7 ust. 2, § 10 ust. 6, § 12 ust. 8, § 17 ust. 1-5 umowy. Powódka zaznaczyła, że analiza tych postanowień prowadzi do jednoznacznego wniosku, że pozwany przyznał sobie prawo do jednostronnego regulowania zarówno wysokości zobowiązania powoda jak również wysokości rat kredytu i odsetek (opłat, prowizji) waloryzowanego kursem CHF. Stwierdziła, że pozwany tak ukształtował swoją pozycję, że stał się uprawniony do swobodnego wyboru dowolnych kryteriów przeliczania wartości udzielonego kredytu i ustalania kursów walut, a prawo to nie doznawało ograniczeń. Podniosła, że bank miał w zasadzie nieograniczoną możliwość uzyskania korzyści finansowych stanowiących dla niej dodatkowe koszty kredytu, których uprzednie oszacowanie nie było dla niej możliwe z uwagi na brak oparcia zasad przeliczania walut na przejrzystych i obiektywnych kryteriach. Jako niedozwolone postanowienia umowne powódka wskazała również na klauzule dotyczące ubezpieczenia nieruchomości oraz ubezpieczenie utraty od pracy tj. § 12 ust. 4, § 12 ust. 5, § 13 ust. 8, § 13 ust. 9 umowy. Powódka zaznaczyła, że nie była ani stroną, ani tym bardziej uposażonym z umów ubezpieczenia do zawarcia, których została zobligowana przez pozwany bank oraz, że wskazane postanowienia są niejasne, nieprecyzyjne i rodzą wątpliwości w zakresie uprawnień z nich płynących. Powódka wskazała również jako abuzywne postanowienia § 11 ust. 3 umowy. Powódka powołała się na postanowienia, które w tożsamym brzmieniu zostały już uznane za niedozwolone i zostały wpisane w rejestrze klauzul niedozwolonych.

Powódka podniosła, że skutkiem stosowania niedozwolonych postanowień umownych jest przede wszystkim niezwiązanie stron abuzywnymi postanowieniami, a brak takiego związania w omawianym stosunku prawnym skutkuje powstaniem pewnego rodzaju „luki”. Powódka podkreśliła, że zapełnienie „luki” powstałej w umowie w zakresie regulacji ustalania kursów walut obcych przez zastosowanie odpowiednich przepisów dyspozytywnych jest niemożliwe oraz, że sądy nie są uprawnione do zmiany treści abuzywnych postanowień umownych, czy też zastąpienia ich postanowieniami odpowiadającymi uczciwym zwyczajom, oraz zasadą współzycia społecznego. Powódka stwierdziła również, że nie otrzymała projektu umowy i innych dokumentów, tak aby mogła się z nimi swobodnie zapoznać przy podpisaniu umowy.

Powódka zarzuciła także nieważność umowy z powodu sprzeczności z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe – z art. 69 ust. 1 i 2 regulującymi elementy przedmiotowe istotne, a także z art. 353¹ k.c. Powódka wyjaśniła, że naruszenie bezwzględnie obowiązujących przepisów ustawy Prawo bankowe polega na określeniu w umowie w sposób niezgodny z prawem elementów przedmiotowo istotnych umowy kredytu z art. 69 ust. 1 i 2 ustawy, tj. brak określenia rzeczywistej kwoty i waluty kredytu, brak określenia zasad określających sposób i terminy ustalania kursów walut,

naruszenie obowiązku zwrotu kwoty wykorzystanej oraz niejasne określenie wysokości oprocentowania kredytu i warunków jego zmiany. W odniesieniu do sprzeczności umowy z art. 353¹ k.c. powódka wskazała na nierówność stron, brak rzetelnej informacji dotyczącej braku ograniczenia ryzyka kursowego, arbitralność banku przy określaniu kursu CHF oraz wskazała na różne kursy przy wypłacie i spłacie kredytu.

Jako podstawę prawną roszczenia o zapłatę powódka powołała się na art. 405 k.c. w zw. z art. 410 k.c. Powódka wskazała, że z załączonych do pozwu załączników wynika, iż wpłaciła na rzecz pozwanego banku 551 351,82 PLN tytułem spłaty rat kapitałowo – odsetkowych. Natomiast wysokość roszczenia ewentualnego w wysokości 188 415,36 PLN wynika z przyjęcia założenia, że umowa jest ważna, ale mechanizm waloryzacji nie wiązał powódki, a wskazana kwota stanowi nadpłatę jaką powódka uiściła na rzecz pozwanego w okresie od maja 2010 r. do listopada 2019 r. z tytułu spłaty rat kapitałowo – odsetkowych. (pozew – k. 3 – 31v)

W odpowiedzi na pozew, pozwany bank wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powódki na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictw, wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnieniu w spełnieniu świadczenia pieniężnego, liczonymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew pozwany wskazał, że nie sposób uznać, że kwestionowane przez powódkę postanowienia umowy kredytu, oceniane w kontekście pozostałych postanowień umowy kredytu prowadzą do ukształtowania obowiązków powódki sprzecznie z dobrymi obyczajami oraz, że brak jest podstaw do przyjęcia, że jej interesy zostały naruszone, a tym bardziej, że było to naruszenie rażące. W ocenie pozwanego sam fakt odesłania do Tabeli Kursów, po którym dokonywane jest przeliczenie kwot wyrażonych w walucie kredytu na ich równowartość w złotych, nie jest sprzeczny z dobrymi obyczajami ani nie narusza interesów powódki jako konsumenta. Pozwany wskazał również na bezzasadność zarzutu powódki w przedmiocie rzekomego jednostronnego narzucania przez bank i dowolnego ustalania kursu, po którym obliczano wysokość kredytu bądź też raty kredytu. Pozwany zaznaczył, że ustalenia kursów wymiany walut jest procesem uregulowanym w banku i odbywa się według ściśle określonych kryteriów, a celem procesu jest ustalanie kursów na poziomie rynkowym, tak aby było ono maksymalnie korzystne dla klientów. Pozwany podkreślił, z postanowienia § 17 umowy wynika, że bezpośrednie i ściśle sprzężenie kursów ustalanych przez bank w Tabeli Kursów z kursem średnim NBP. Nadto pozwany wskazał, że od dnia 1 lipca 2009 r. umożliwiał wszystkim kredytobiorcom dokonywanie spłat w walucie kredytu, jednakże powódka nie była zainteresowana spłatą kredytu bezpośrednio w jego walucie.

Pozwany podniósł również, że nawet w przypadku stwierdzenia bezskuteczności postanowienia umownego na podstawie art. 385¹ k.c. nie jest możliwe przyjęcie nieważności umowy w pozostałym zakresie z uwagi na zasadę trwałości statuowaną w art. 385¹ § 2 k.c. Pozwany podkreślił również, że brak jest podstaw do przyjęcia, że udzielony kredytobiorcom kredyt jest kredytem w PLN, który dodatkowo miałby być oprocentowany według stawki LIBOR. Pozwany wskazał również na bezzasadność zarzutów abuzywności postanowień umowy kredytu regulujących ubezpieczenia. Odnosząc się do zarzutu niedoręczenie wzorca umowy, pozwany stwierdził, że zarzut ten jest niewiarygodny. Pozwany zakwestionował także, aby umowa naruszała zasady współzycia społecznego. Pozwany podniósł również, że powódka miała świadomość ryzyka kursowego. Pozwany zaprzeczył, aby świadczenie spełniane przez powódkę stanowiło świadczenie nienależne, ponieważ zapłata każdej raty stanowiła wykonanie przez nią wiążącego i ważnego zobowiązania kredytowego powstałego w wyniku zawarcia przez strony umowy kredytu, a w konsekwencji prowadziła do zmniejszenia zadłużenia wobec banku. (odpowiedź na pozew – k. 89 – 145)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

A. S. wraz z mężem posiadała uprzednio kredyt złotówkowy w pozwanym banku. Małżonkowie planowali powiększenie rodziny, w związku z czym zdecydowali się na zakup większego mieszkania położonego w W. przy ul. (...). Planowali sprzedać mieszkanie przy ul. (...) i z uzyskanych pieniędzy wyposażyć mieszkanie przy ul. (...).

Przed zawarciem umowy A. S. nie była na żadnym spotkaniu w banku. Umowa została jej dostarczona do biura. Doradca powiedział jej, że jest to bardzo korzystna oferta i trzeba ją natychmiastowo podpisać, poinformował, że nie należy się przejmować żadnym ryzykiem kursowym, albowiem frank szwajcarski jest stabilną walutą. Wszelkie negocjacje związane z zawarciem umowy prowadził mąż A. S.. A. S. była poinformowana o tym, że kurs franka szwajcarskiego może wpływać na wysokość raty. A. S. nie negocjowała warunków umowy, nie została poinformowana o takiej możliwości. Nie otrzymała informacji jak kształtuje się tabela kursów w banku i w jaki sposób jest tworzona. Przed zawarciem umowy A. S. przeczytała umowę. (przesłuchanie powódki – k. 439 – 440v)

W dniu 4 kwietnia A. S. wraz z mężem J. S. złożyli wniosek o udzielenie kredytu hipotecznego, w którym jako wnioskowaną kwotę kredytu wskazali 876 189,00 PLN, indeksowany kursem CHF. Oprocentowanie w dniu złożenia wniosku wynosiło 3,55%. Okres kredytowania określono we wniosku na 360 miesięcy. W dniu złożenia wniosku J. S. był zatrudniony na umowie o pracę w (...) Sp. z o.o. i otrzymywał płacę podstawową brutto w wysokości (...)zł. A. S. była natomiast zatrudniona na umowie o pracę w (...) Sp. z o.o. i otrzymywała płacę podstawową brutto w wysokości (...)zł. (wniosek kredytowy – k. 170 – 174)

W tym samym dniu A. S. i J. S. oświadczyli, że przedstawiono im ofertę kredytu hipotecznego (...) Banku w złotych polskich oraz, że wybrali kredyt w walucie obcej, będąc uprzednio poinformowani o ryzykach związanych z zaciągnięciem kredytu hipotecznego w walucie obcej. Ponadto oświadczyli, że zostali poinformowani przez (...) Bank o ryzyku stopy procentowej w przypadku kredytów o zmiennej stopie procentowej. (oświadczenie A. S. – k. 176, oświadczenie J. S. – k. 177)

A. S. oraz J. S. potwierdzili, że otrzymali zawiadomienie, iż w przypadku zawarcia umowy kredytu poza lokalem przedsiębiorstwa banku przysługuje im prawo odstąpienia od umowy kredytu bez podawania przyczyny w terminie 10 dni od dnia jej zawarcia, poprzez złożenie na piśmie oświadczenia o odstąpieniu od umowy wraz z wzorem oświadczenia o odstąpieniu. (zawiadomienie – k. 179, zawiadomienie – k. 180)

W dniu 23 kwietnia 2007 r. A. S. i J. S. zawarli z (...) Bank umowę kredytu nr (...).

Zgodnie z umową pozwany bank udzielił powodom kredytu w kwocie 887 098,96 złotych indeksowanego kursem CHF, na warunkach określonych w umowie, a kredytobiorcy zobowiązali się do wykorzystania kredytu zgodnie z postanowieniami umowy, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami, w terminach oznaczonych w umowie oraz zapłaty bankowi prowizji, opłat i innych należności wynikających z umowy. Na kwotę Kredytu składała się: kwota pozostawiona do dyspozycji Kredytobiorcy w wysokości 876 180,00 złotych polskich, przeznaczona na realizację celu określonego w ust. 2 oraz koszty z tytułu ubezpieczenia od ryzyka utraty pracy opisanego w § 13, w wysokości 10 518,96 złotych polskich oraz koszty z tytułu opłaty sądowej należnej za wpis hipoteki opisaney § 12 ust. 1 w wysokości 400,00 złotych polskich. W dniu wypłaty saldo jest wyrażane w walucie, do której indeksowany jest Kredyt według kursu kupna waluty do której indeksowany jest Kredyt, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., opisaney szczegółowo w § 17, następnie saldo walutowe przeliczane jest dziennie na złote polskie według kursu sprzedaży waluty, do której indeksowany jest Kredyt, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank SA, opisaney szczegółowo w § 17. (§ 1 ust. 1 umowy)

Kredyt przeznaczony był na pokrycie części ceny budowy samodzielnego lokalu mieszkalnego, zwanego dalej „Nieruchomością” opisanego szczegółowo w § 3 ust. 1, realizowanego przez (...) SA. z siedzibą w W., zwanej dalej "Inwestorem", który zawarł z Kredytobiorcą umowę zobowiązującą Inwestora do wybudowania tego budynku oraz do ustanowienia - po zakończeniu budowy – użytkownika wieczystego gruntu oraz własności budynku i przeniesienia prawa do lokalu na Kredytobiorcę, zwaną dalej „Umową o budowę” w kwocie 668 586,25 złotych polskich oraz na pokrycie części kosztów wykończenia Nieruchomości w kwocie 70 000,00 zł oraz na spłatę następujących zobowiązań Kredytobiorcy – Kredyt hipoteczny Bank (...) S.A. nr (...) oraz na refinansowanie poniesionych kosztów w kwocie 35 188,75 złotych polskich. (§ 1 ust. 2 umowy)

Splata Kredytu wraz z odsetkami nastąpi w 360 równych miesięcznych ratach kapitałowo-odsetkowych na zasadach określonych w § 10 (§ 1 ust. 5 umowy).

W przypadku wystąpienia nadwyżki pomiędzy kwotą przyznanego kredytu, a kwotą wypłaconą na realizację celu określonego w ust. 2, nadwyżka ta może zostać, na wniosek Kredytobiorcy, przekazana przelewem na rachunek bankowy Kredytobiorcy prowadzony w banku krajowym i wskazany we wniosku o wypłatę. (§ 1 ust. 6 umowy).

Oprocentowanie Kredytu na dzień sporządzenia Umowy wynosiło 4,550% w skali roku i stanowi sumę następujących pozycji: marży Banku niezmiennej w okresie trwania Umowy w wysokości 1,360 % oraz aktualnie obowiązującego indeksu L3, opisanego szczegółowo w § 8 oraz 1 punktu procentowego do czasu określonego w ust. 2 .

Po przedstawieniu w Banku odpisu z Księgi Wieczystej dla każdej nieruchomości opisanej w § 3 ust. 1 zawierającego prawomocny wpis Hipoteki na rzecz Banku zgodnie z postanowieniami § 12 ust. 1 oraz prawo osób wymienionych w § 3 ust. 1 do nieruchomości opisanych w § 3 ust. 1 i niezawierającego niezaakceptowanych przez Bank obciążeń, oprocentowanie Kredytu będzie obniżone o 1 punkt procentowy. Obniżenie oprocentowania nastąpi w tym samym dniu kalendarzowym miesiąca, w którym nastąpiła wypłata I transzy Kredytu najbliższym po dniu, w którym został przedstawiony w Banku w/w odpis z KW dla każdej nieruchomości opisanej w § 3 ust. 1, Jeżeli wypłata I transzy Kredytu miała miejsce w dniu, który nie ma swojego odpowiednika w danym miesiącu, to zmiana oprocentowania nastąpi w ostatnim dniu kalendarzowym danego miesiąca.

Kredytobiorca, który wyraził zgodę na objęcie ochroną ubezpieczeniową z tytułu ubezpieczenia opisanego w par. 13 ust. 8-14 jest zwolniony z obowiązku zapłaty prowizji za udzielenie kredytu. W przypadku rezygnacji Kredytobiorcy ze wskazanej wyżej ochrony ubezpieczeniowej w ciągu pierwszych 12 miesięcy od uruchomienia I transzy Kredytu oprocentowanie, o którym mowa w par. 2 ust 1 zostanie zwiększone o 0,3 punktu procentowego, począwszy od najbliższego terminu płatności następującego po dostarczeniu do Banku pisemnego oświadczenia Kredytobiorcy o rezygnacji ze (§ 2 umowy).

Zgodnie z § 3 Nieruchomościami są nieruchomości położona przy ul. (...) w W. oraz nieruchomości położona przy ul. (...) w W..

Jako prawne zabezpieczenie spłaty kredytu wskazano:

Stosownie do § 7 umowy - z zastrzeżeniem postanowień § 18 ust. 3, wypłata każdej transzy Kredytu nastąpi w terminie nie dłuższym niż 5 dni roboczych po spełnieniu warunków określonych w § 4 Umowy, i otrzymaniu przez Bank wniosku o wypłatę, sporządzonego prawidłowo przez Kredytobiorcę na formularzu, którego wzór stanowi Załącznik B („Wniosek o Wypłatę*!”, z tym jednak zastrzeżeniem, że jeżeli Umowa zostanie zawarta poza lokalem przedsiębiorstwa Banku, wypłata nastąpi nie wcześniej niż po upływie 10 dni od dnia jej zawarcia, Wniosek o wypłatę powinien zostać złożony przez Kredytobiorcę na formularzu, którego wzór stanowi Załącznik B do Umowy (Wniosek o Wypłatę) w terminie nie dłuższym niż 14 dni przed datą Wypłaty transzy pod rygorem nie dokonania wypłaty. Wnioskowana kwota wypłaty nie może być wyższa niż kwota przypadająca do zapłaty w danym terminie zgodnie z Załącznikiem A. W przypadku, gdy Kredyt jest przeznaczony na:

a) budowę z Inwestorem to przed wypłatą transzy Kredytu. Bank ma prawo do inspekcji i oceny postępu budowy. Kredytobiorco spowoduje umożliwienie Bankowi inspekcji budowy w dzień powszedni w terminie ustalonym z Bankiem. Jeśli w ocenie Banku zagrożony jest termin zakończenia budowy określony w Umowie o Budowę, Bank może wstrzymać wypłatę transzy Kredytu i zażądać od Kredytobiorcy pisemnego wyjaśnienia przyczyny opóźnienia. W uzasadnionych przypadkach Bank może na wniosek Kredytobiorcy zwiększyć kwotę transzy Kredytu lub zmienić termin uruchomienia transzy Kredytu, W tym celu konieczne będzie dołączenie przez Kredytobiorcę do Wniosku o Wypłatę skorygowanego Załącznika A. Zaakceptowanie przez Bank skorygowanego Załącznika A oznacza zmianę warunków Umowy w tym zakresie i nie wymaga odrębnego aneksu do Umowy. Zwiększenie kwoty transzy Kredytu nie może jednak spowodować zwiększenia kwoty Kredytu, określonej w § 1 ust. 1, chyba, że strony sporządzą

odpowiedni aneks do Umowy po przedłożeniu przez Kredytobiorcę odrębnego wniosku o zwiększenie kwoty Kredytu. W takim wypadku Bank zastrzega sobie prawo ponownej oceny zdolności kredytowej Kredytobiorcy, domagania się zwiększenia wartości zabezpieczenia Kredytu lub odmowy zwiększenia kwoty Kredytu.

Wypłata wskazanej we Wniosku o Wypłatę kwoty Kredytu będzie dokonana przelewem na wskazane w tym wniosku rachunki bankowe prowadzone w banku krajowym. Za prawidłowe wskazanie tego rachunku bankowego odpowiedzialność ponosi wyłącznie Kredytobiorca. Dzień dokonania takiego przelewu będzie uważany za dzień wypłaty wykorzystanego Kredytu. Każdorazowo wypłacona kwota złotych polskich, zostanie przeliczona na walutę do której indeksowany jest Kredyt według kursu kupna waluty Kredytu podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., obowiązującego w dniu dokonania wypłaty przez Bank (§ 7 ust. 2 umowy).

Na mocy § 8 umowy oprocentowanie kredytu jest zmienne i ulega zmianie w tym samym dniu kalendarzowym, w jakim nastąpiła wypłata I transzy Kredytu najbliższego miesiąca następującego po ostatniej zmianie indeksu L3. Indeks L3 ulega zmianie zgodnie z następującymi zasadami:

Indeks L3 dla każdego kwartału kalendarzowego oblicza się jako arytmetyczną średnią stawek LIBOR 3m (dla lokat międzybankowych trzymiesięcznych), obowiązujących w dniach roboczych w okresie od 26 dnia miesiąca zamykającego kwartał poprzedzający ostatni kwartał kalendarzowy do 25 dnia miesiąca kończącego kwartał poprzedni;

Indeks L3 ulega zmianie w okresach kwartalnych, w przypadku, gdy bieżąca wartość Indeksu jest różna od obowiązującej poprzednio o przynajmniej 0,1 punktu procentowego i obowiązuje od 1 dnia kalendarzowego kwartału;

Indeks L3 ulega zmianie w okresach miesięcznych i obowiązuje od pierwszego dnia miesiąca, jeśli średnio arytmetyczno stawek UBOR 3m. obowiązujących w dniach roboczych w okresie liczonym od 26 dnia miesiąca, poprzedzającego miesiąc ostatni do 25 dnia miesiąca poprzedzającego zmianę, jest różna od obowiązującej stawki Indeksu L3 o przynajmniej 0,5 punktu procentowego.

W kwartałach, w których nastąpiła zmiana indeksu L3 w okresach krótszych niż kwartalne, sprawdzenie czy występuje konieczność zmiany Indeksu na koniec kwartału kalendarzowego odbywa się poprzez porównanie średniej arytmetycznej stawek UBOR 3m, obowiązujących w dniach roboczych w okresie od 26 dnia miesiąca, poprzedzającego ostatnią zmianę do 25 dnia miesiąca kończącego kwartał kalendarzowy.

W przypadku, gdy 26 dzień miesiąca jest dniem wolnym od pracy, średnia stawek LIBOR 3m obliczona jest od najbliższego dnia roboczego następującego po tym dniu. W przypadku, gdy 25 dzień miesiąca jest dniem wolnym od pracy, średnia stawek LIBOR 3m obliczana jest do najbliższego dnia roboczego, poprzedzającego ten dzień,

Indeks L3 obliczany jest do dwóch miejsc po przecinku.

Odsetki naliczane są dziennie, od pozostałej do spłaty kwoty wykorzystanego Kredytu, według aktualnej stopy procentowej, począwszy od dnia wypłaty Kredytu w całości lub w części do dnia poprzedzającego jego całkowitą spłatę włącznie. Przy naliczaniu odsetek przyjmuje się, że rok liczy 360 dni, a każdy miesiąc jest równy i liczy 30 dni bez względu na liczbę dni kalendarzowych w miesiącu.

Naliczone odsetki płatne są miesięcznie, z dołu. Odsetki za opóźnienie naliczane są zgodnie z § 15. Pobierane przez Bank odsetki, ustalone w niniejszej Umowie (odsetki umowne) nie przekraczają czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego (odsetki maksymalne). W przypadku obniżenia wysokości odsetek maksymalnych w dniu zawarcia Umowy lub w trakcie jej trwania w ten sposób, że odsetki umowne byłyby od nich wyższe, Bank niezwłocznie dokona obniżenia odsetek umownych do wysokości odsetek maksymalnych.

Paragraf 10 umowy regulował warunki spłaty kredytu. Spłata Kredytu wraz z odsetkami, dokonywana będzie nie później niż w tym samym dniu kalendarzowym każdego miesiąca, w którym nastąpiła wypłata transzy Kredytu,

zwanym w dalszej części umowy „Terminem Płatności”. Jeżeli Termin Płatności ustalony według powyższych zasad przypada na dzień, którego nie ma w danym miesiącu, to Termin Płatności za ten miesiąc następuje w ostatnim dniu kalendarzowym danego miesiąca. Jeżeli Termin Płatności jest dniem wolnym od pracy, płatność nastąpi w najbliższym dniu roboczym następującym po tym dniu, z zastrzeżeniem, że za czas pomiędzy Terminem Płatności przypadającym w dniu wolnym od pracy, o najbliższym dniu roboczym Bank pobiera odsetki umowne od części kapitałowej Raty, które są doliczane do kolejnej Raty pomniejszając jej część kapitałową. Korekta kapitału zostanie uwzględniona w kolejnym harmonogramie spłat Kredytu. W przypadku, gdy Kredytobiorca dokona spłaty Raty przed Terminem płatności przypadającym w dniu wolnym od pracy, Bank nie pobierze odsetek umownych od części kapitałowej Raty za czas pomiędzy Terminem Płatności przypadającym w dniu wolnym od pracy, o najbliższym dniu roboczym.

Spłata wykorzystanego Kredytu wraz z odsetkami ustalonymi stosownie do postanowień § 2 dokonywana będzie w sposób następujący:

a) w okresie wypłaty transz, Kredytobiorca będzie dokonywał spłat wyłącznie odsetek, poczynając od Terminu Płatności przypadającego w następnym miesiącu po wypłacie 1 transzy, Bank zawiadomi Kredytobiorcę o wysokości należnej płatności poprzez przesłanie pisemnej informacji niezwłocznie po wypłacie każdej transzy; jeżeli wypłata kolejnej transzy nastąpi w terminie krótszym niż 10 dni kalendarzowych przed najbliższym Terminem Płatności, Kredytobiorca zobowiązany jest do spłaty odsetek od wypłaconej transzy w Terminie Płatności przypadającym w następnym miesiącu.

Począwszy od pierwszego Terminu Płatności następującego po wypłacie ostatniej transzy Kredytu, Kredytobiorca będzie spłacał kwotę Kredytu wraz z odsetkami w miesięcznych ratach, zwanych dalej „Ratami”, określonymi w § 1 ust 5, obejmujących łącznie część spłaconego Kredytu oraz odsetki, z tym jednak zastrzeżeniem, że jeżeli wypłata ostatniej transzy Kredytu nastąpi w terminie krótszym niż 10 dni kalendarzowych przed najbliższym Terminem Płatności Kredytobiorca zobowiązany jest do spłaty pierwszej raty kapitałowo - odsetkowej w Terminie Płatności przypadającym w następnym miesiącu.

Po upływie terminu przewidzianego na wypłatę ostatniej transzy Kredytu i upływie terminu przewidzianego w § 1 ust. 3, Bank prześle Kredytobiorcy, oraz, jeżeli było ustanowione poręczenie, także poręczycielom harmonogram spłat Kredytu; harmonogram spłat będzie stanowił integralną część Umowy. Nie dostarczenie harmonogramu nie zwalnia Kredytobiorcy z obowiązku zapłaty Raty.

Harmonogram spłat kredytu zawiera najbliższe 24/36 Raty. W przypadku wygaśnięcia harmonogramu, Bank wyśle Kredytobiorcy kolejny, nie później niż 10 dni przed ostatnim Terminem Płatności zawartym w dotychczasowym harmonogramie spłat Kredytu. Nowy harmonogram spłat kredytu będzie obowiązywał strony zgodnie z § 19 ust. 1.

O zachowaniu terminu płatności świadczy data wpłynięcia kwot na rachunek Banku w (...) Banku SA z siedzibą w G.

Niezwłocznie po wypłacie Kredytu, Bank prześle Kredytobiorcy informację o numerach rachunków, na które następować będzie spłata Kredytu; wskazane zostaną dwa numery rachunków:

a) główny - na który należy dokonywać wpłaty Rat. W przypadku dokonania przez Kredytobiorcę przedpłaty, tj. wpłata zostanie dokonana przed Terminem Płatności, wpłata ta zostanie rozliczona zgodnie z ust. 6. Ewentualna nadpłata zostanie zaliczona na poczet następnej Raty wynikającej z harmonogramu opisanego w ust. 2 i zostanie rozliczona zgodnie z ust, 6, z zastrzeżeniem postanowień § 16.

b) pomocniczy - na który Kredytobiorca może dokonywać nadpłat Kapitału. Nadpłata Kapitału dokonana w ten sposób zostanie przeznaczona na spłatę kapitału Kredytu.

Na wniosek Kredytobiorcy Bank może dokonać zmiany Terminu Płatności.

Rozliczenie każdej wpłaty dokonanej przez Kredytobiorcę, będzie następować według kursu sprzedaży waluty do której jest indeksowany Kredyt, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych

udzielonych przez (...) Bank S.A., obowiązującego w dniu wpływu środków do Banku. W przypadku dokonania nadpłaty, o ile Kredytobiorca nie złoży wniosku o dokonanie zmiany wysokości Raty, okres kredytowania ulega odpowiedniemu skróceniu, z zastrzeżeniem, że w przypadku zmiany oprocentowania zostaje przywrócony pierwotny okres kredytowania określony w § 1.

Wysokość Raty ulega zmianie wyłącznie w przypadku zmiany oprocentowania zgodnie z zapisami § 8 oraz w sytuacji opisanej w ust. 10. Na wniosek Kredytobiorcy w przypadku dokonania nadpłaty Kredytu Bank może zmienić wysokość raty Kredytu. Za dokonanie powyższej zmiany Bank pobierze opłatę w wysokości określonej w obowiązującej w Banku Tabeli prowizji i opłat bankowych dla kredytów hipotecznych z tytułu wykonania koniecznych operacji księgowych.

W przypadku zmiany oprocentowania, Kredytobiorca oraz jeżeli było ustanowione poręczenie, także poręczyciel, otrzyma aktualny harmonogram spłat Kredytu zgodnie z ust. 2 lit di, co będzie stanowiło zmianę w zakresie wysokości spłat.

Po upływie każdych kolejnych 12 miesięcy od dnia wypłaty Kredytu Bank prześle Kredytobiorcy wyciąg z rachunku kredytowego.

Jeżeli Kredytobiorca nie zalegał w okresie ostatnich sześciu miesięcy z płatnością Rat, ani innych należności Banku, wynikających z Umowy oraz wywiązuje się terminowo z innych zobowiązań wobec Banku, Kredytobiorca może po każdym roku spłaty wykorzystanego Kredytu skorzystać z możliwości jednomiesięcznej przerwy w zapłacie Raty bez poniesienia dodatkowych kosztów, powinien jednak zawiadomić o tym Bank z wyprzedzeniem 14 dni. W takim przypadku kwota należnych i niespłaconych odsetek zostanie skapitalizowana, a Bank prześle Kredytobiorcy nowy harmonogram spłat.

Bank nie pobiera prowizji za wcześniejszą spłatę Kredytu, którą określa Tabela prowizji i opłat bankowych dla kredytów hipotecznych.

Na wniosek Kredytobiorcy Bank może dokonać zmiany waluty do której jest indeksowany Kredyt w okresie kredytowania. Za powyższą zmianę Kredytobiorca nie poniesie opłaty zgodnie z Tabelą prowizji i opłat bankowych dla kredytów hipotecznych. Wszelkie opłaty związane ze zmianą waluty do której jest indeksowany Kredyt, w szczególności opłaty sądowe ponosi Kredytobiorca.

W przypadku powołania Kredytobiorcy do służby wojskowej spłaty Kredytu nie ulegają zawieszeniu.

Kredytobiorca w terminie 7 dni od daty wpływu środków przeznaczonych na całkowitą spłatę kredytu na rachunek w (...) Banku S.A. z siedzibą w G. złoży w Banku pisemną dyspozycję z podaniem numeru rachunku bankowego, na który ma zostać wypłacona ewentualna nadpłata pozostała po całkowitym rozliczeniu Kredytu. Jeśli Kredytobiorca nie dopełni obowiązku określonego w zdaniu poprzedzającym Bank zwróci nadpłatę na koszt Kredytobiorcy przekazem pocztowym na ostatni podany przez Kredytobiorcę adres korespondencyjny.

Stosownie do § 17 umowy do rozliczania transakcji wypłat i spłat Kredytów stosowane są odpowiednio kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie Banku obowiązujące w dniu dokonania transakcji. Kursy kupna określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP minus marża kupna. Kursy sprzedaży określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP plus marża sprzedaży. Do wyliczenia kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Banku S.A. stosuje się kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP w danym dniu roboczym skorygowane o marżę (...) Banku S.A. Obowiązujące w danym dniu roboczym kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie Banku określone są przez Bank po godz. 15,00 poprzedniego dnia roboczego i wywieszane są w siedzibie Banku oraz publikowane na stronie internetowej (...) Banku S.A. ((...) (umowa kredytu nr (...) k. 39 – 46v)

Kwota kredytu została wypłacona w 10 transzach:

I transza w dniu 24 kwietnia 2007 r. w wysokości 102 404,99 zł (45 929,76 CHF), kurs 2,2296;

II transza w dniu 24 kwietnia 2007 r. w wysokości 35 188,75 zł (15 782,54 CHF), kurs 2,2296;

III transza w dniu 24 kwietnia 2007 r. w wysokości 105 566,25 zł (47 347,62 CHF), kurs 2,2296;

IV transza w dniu 15 maja 2007 r. w wysokości 105 566,25 zł (47 582,37 CHF), kurs 2,2186;

V transza w dniu 19 czerwca 2007 r. w wysokości 140 755,00 zł (63 386,02 CHF), kurs 2,2206;

VI transza w dniu 17 września 2007 r. w wysokości 140 754,99 zł (63 070,75 CHF), kurs 2,2317

VII transza w dniu 17 grudnia 2007 r. w wysokości 105 566,26 zł (50 469,12 CHF), kurs 2,0917;

VIII transza w dniu 12 marca 2008 r. w wysokości 70 377,50 zł (31 875,31 CHF), kurs 2,2079;

IX transza w dniu 6 czerwca 2008 r. w wysokości 35 000,01 zł (17 230,35 CHF), kurs 2,0313;

X transza w dniu 10 listopada 2009 r. w wysokości 34 999,99 zł (12 890,39 CHF), kurs 2,7152.

Przy uruchomieniu umowy w dniu 24 kwietnia 2007 r. została naliczona opłata w wysokości 10 518,96 zł tytułem ubezpieczenia od ryzyka utraty pracy oraz opłata sądowa w wysokości 400 zł. Ponadto tytułem prolongaty do salda kapitału zostały dodane następujące kwoty: 11 808, 21 zł, 1 607,49 zł, 1 709,99 zł, 1 565,56 zł, 1 560,21 zł. (zaświadczenia z dnia 18 grudnia 2019 r. k. 51v - 52)

W dniu 7 czerwca 2010 r. powódka zawarła z pozwanym bankiem aneks do umowy kredytu nr (...), zgodnie z którym bank udzielił powódce prolongaty w spłacie czterech rat kredytu. (aneks do umowy nr (...) k. 386 - 387)

W okresie od dnia 24 kwietnia 2007 r. do dnia 2 grudnia 2019 r. powódka uiściła na rzecz Banku tytułem spłaty rat kredytowych kwotę łączną 695 443,69 zł. (historia spłat – k. 52v – 56v)

Pismem z dnia 1 lipca 2019 r. powódka zgłosiła reklamację dotyczącą umowy kredytu nr (...) z dnia 23 kwietnia 2007 r., w której oświadczyła, że wpłaty na rzecz banku, w tym ewentualne wpłaty przyszłe są dokonywane przez nią wyłącznie w celu ochrony przed zagrożeniem ze strony banku polegającym m.in. na podniesieniu oprocentowania czy skorzystaniu z ustanowionych zabezpieczeń. Zastrzegła jednocześnie prawo zwrotu wpłaconych kwot. (reklamacja – k. 61 – 65v)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił przede wszystkim na podstawie powołanych dokumentów związanych z zawarciem umowy kredytu hipotecznego znajdujących się w aktach sprawy, a także złożonych zaświadczeń z pozwanego banku zawierających wykaz dokonanych przez powoda spłat na poczet kredytu. Dokumenty te nie były kwestionowane przez żadną ze stron, a w ocenie Sądu, nie było podstaw, by podawać w wątpliwość okoliczności faktyczne wynikające z ich treści. Z uwagi na powyższe Sąd uznał, że dowody z tych dokumentów tworzą spójny, niebudzący wątpliwości w świetle wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego, a przez to w pełni zasługujący na wiarę materiał dowodowy.

Przy ustalaniu stanu faktycznego Sąd oparł się także na zeznaniach powódki przesłuchanej w charakterze strony. Nie uszło uwadze Sądu to, że przesłuchanie stron jest de facto dowodem wyłącznie posiłkowym, tym niemniej w niektórych wypadkach może się okazać dowodem wręcz kluczowym dla odtworzenia istotnych z punktu widzenia rozstrzygnięcia okoliczności. W niniejszej sprawie powód zrelacjonował przebieg zdarzeń związanych z zawarciem umowy kredytu. Sąd uznał zeznania powoda za wiarygodne w całości.

Zeznania świadków N. R., M. G., M. W. nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ponieważ świadkowie N. R. oraz M. G. nie byli obecni przy zawieraniu umowy będącej przedmiotem sporu natomiast M. W. nie pamiętał okoliczności zawarcia umowy z powódką.

Pozostałe dokumenty przedkładane przez strony, w tym wypowiedzi różnych osób czy podmiotów na tematy tzw. spraw frankowych, które nie zostały przywołane powyżej, nie miały znaczenia dla rozpoznania niniejszej sprawy.

Sąd zważył co następuje:

W niniejszej sprawie roszczeniem głównym strony było zasądzenie od pozwanego kwoty 551 351,82 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, która to kwota stanowi sumę rat kapitałowo – odsetkowych uiszczonych w złotych przez stronę powodową na rzecz pozwanego banku od maja 2010 r. do listopada 2019 r.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz. U. z 2017 r., nr 1876 j.t ze zm.) przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu.

Jak stanowi ust. 2 art. 69 prawa bankowego umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: strony umowy, kwotę i walutę kredytu, cel, na który kredyt został udzielony, zasady i termin spłaty kredytu, wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje i warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Umowa kredytu jest to czynność prawna konsensualna, dwustronnie zobowiązująca, odpłatna, ale nie wzajemna (Z. Radwański, J. Panowicz-Lipska, Zobowiązania-część szczegółowa, 2 wydanie 2, s. 170). W ramach tej umowy nie dochodzi do przeniesienia (ani konsensualnego, ani faktycznego) własności środków pieniężnych przez bank na rzecz kredytobiorcy (E. Niezbecka, A. Jakubecki, J. Mojak, Prawne zabezpieczenia wierzytelności bankowych, Kraków 2000, s. 27–28). Z umowy kredytu wynika natomiast zobowiązanie banku polegające na oddaniu do dyspozycji kredytobiorcy określonej kwoty środków pieniężnych. Bank powinien więc dokonać stosownych czynności faktycznych umożliwiających kredytobiorcy korzystanie z udzielonego mu kredytu. Określa je bliżej umowa; ogólnie biorąc sposoby postawienia do dyspozycji środków pieniężnych sprowadzają się do realizowania przez bank rozliczeń pieniężnych w granicach sumy kredytu (forma bezgotówkowa) albo polegają na wypłacie sumy kredytu w całości albo częściami (por. Z. Radwański, J. Panowicz-Lipska, Zobowiązania..., s. 172 oraz B. Paxford [w:] Prawo bankowe. Komentarz. pod red. H. Gronkiewicz-Waltz, Legalis 2013, kom. do art. 69 Pr. bankowego). Oddanie do dyspozycji środków pieniężnych ma zapewnić kredytobiorcy ich wykorzystanie w sposób odpowiadający interesom tego ostatniego, uwidoczony w umowie kredytowej (wyrok SN z 10.02.2004 r., IV CK 437/02, Legalis). W art. 69 ustawy nie przesądzono samego sposobu wykonania przez bank świadczenia polegającego na oddaniu środków pieniężnych do dyspozycji kredytobiorcy. Jest to zwykle oddanie środków pieniężnych kredytobiorcy (kredytobiorca wie o istnieniu „rachunku kredytowego”, wykorzystywanie sumy kredytowej następuje z jego inicjatywy i powoduje zarazem obowiązek zwrotu sumy wykorzystanej) (por. M. Bączyk, Prawo umów handlowych [w:] System..., s. 1010).

Należy podkreślić, że konstrukcja kredytu indeksowanego/denominowanego z perspektywy art. 69 Prawa bankowego jest jak najbardziej dopuszczalna. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 22 stycznia 2016 r. (I CSK 1049/14, LEX nr 2008735) wskazał, że „umowa kredytu bankowego jest umową nazwaną (art. 69 Prawa bankowego). Jej elementów konstrukcyjnych należy poszukiwać w art. 69 ust. 1 Prawa bankowego, zgodnie z którym bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej i zwrotu wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych

terminach spłaty. Oznacza to, że – używając syntetycznej formuły – bank zobowiązuje się do wydania określonej sumy pieniężnej, a kredytobiorca do zwrotu wykorzystanej sumy kredytu i zapłacenia odsetek kapitałowych”. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 11 grudnia 2019 r. (V CSK 382/18, LEX nr 2771344) potwierdził, że „umowa kredytu indeksowanego (in casu przewidującego spread walutowy) mieści się w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowi jej możliwy wariant (art. 353¹ k.c. w związku z art. 69 ustawy Prawo bankowe)”. Zarówno w orzecznictwie Sądu Najwyższego, jak i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej nie kwestionowano nigdy samej dopuszczalności stosowania w umowach kredytu mechanizmu indeksacji, ale transparentność klauzul kształtujących ten mechanizm.

Tak ujęta umowa kredytu indeksowanego mieści się w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowi jej możliwy wariant (art. 353¹ k.c. w związku z art. 69 Prawa bankowego). Nie ma zatem podstaw do twierdzenia, że w obrocie prawnym doszło do wykształcenia się jakiegoś odrębnego, oryginalnego typu umowy bankowej, powiązanej w sposób szczególny z kursem złotego do walut obcych w chwili wydania i zwrotu sumy kredytowej i tym samym zakładającej szczególnie sposób określania wysokości zadłużenia kredytobiorcy w stosunku kredytowym.

W ocenie Sądu podpisana przez strony umowa kredytowa spełniała wszystkie ustawowe wymogi wynikające z treści art. 69 ust. 1 i 2 ustawy Prawo bankowe, w szczególności spełniała wymogi z art. 69 ust. 2 pkt 2 i 4 Prawa bankowego. Strony określiły w umowie kredytu kwotę kredytu, walutę kredytu, jego przeznaczenie, okres kredytowania, terminy i zasady jego zwrotu przez powodów przy zastosowaniu klauzuli indeksacyjnej, a także oprocentowanie kredytu i opłaty oraz prowizje związane z jego udzieleniem.

Zwrócić należy także uwagę na treść art. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw tzw. antyspreadowej (Dz. U. Nr 165, poz. 984), która weszła w życie dnia 26 sierpnia 2011 r., zgodnie z którym „w przypadku kredytów lub pożyczek pieniężnych zaciągniętych przez kredytobiorcę lub pożyczkobiorcę przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy ma zastosowanie art. 69 ust. 2 pkt 4a oraz art. 75b prawa bankowego, w stosunku do tych kredytów lub pożyczek pieniężnych, które nie zostały całkowicie spłacone – do tej części kredytu lub pożyczki, która pozostała do spłacenia. W tym zakresie bank dokonuje bezpłatnie stosownej zmiany umowy kredytowej lub umowy pożyczki”. Przepis ten reguluje kwestie intertemporalne związane z jej stosowaniem i wprost potwierdza, że zawieranie umów kredytu indeksowanego było przed wprowadzeniem ww. ustawy dopuszczalne.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w przepisie art. 358¹ § 1 k.c. przewidziana została zasada nominalizmu, odnosząca się do zobowiązań pieniężnych, których przedmiotem od chwili ich powstania jest suma pieniężna. Wskazuje ona, że spełnienie takiego świadczenia następuje przez zapłatę objętej umową sumy nominalnej, bez względu na spadek lub wzrost siły nabywczej pieniądza i bez wyrównania powstałego na skutek tego uszczerbku majątkowego, ponoszonego przez jedną ze stron umowy. Wyjątkiem od tej zasady jest możliwość dokonania zmiany wysokości świadczenia objętego umową, w zależności od zmian siły nabywczej pieniądza, na podstawie odpowiedniego przeliczenia, z uwagi na to, że przedmiotem świadczenia jest nie tyle suma jednostek pieniężnych, ile oznaczona wartość ekonomiczna, niezmienna w czasie, a wyrażona jedynie w odpowiedniej sumie pieniężnej. Może być ona dokonana w drodze ustawowej, przez wprowadzenie przepisami szczególnie bezpośrednio waloryzacji świadczeń pieniężnych, bądź ustawowych klauzul waloryzacyjnych. Istnieje również możliwość zastrzeżenia przez strony w umowie, w zakresie swobody układania stosunku prawnego według swego uznania (art. 353¹ k.c.), prawa do zwaloryzowania umówionego świadczenia pieniężnego przy zastosowaniu na przykład klauzuli towarowej, usług określonej kategorii lub złota, jak też innego niż pieniądź polski miernika wartości. W tej sytuacji umowa stron uprzedza zmianę siły nabywczej pieniądza, co powoduje, że w momencie spełniania świadczenia pieniężnego następuje automatyczne przeliczenie jego wysokości przy użyciu wybranego miernika. (Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 października 2011 r., sygn. akt. II CSK 30/11)

Przepis art. 58 k.c. stanowi, że nieważna jest czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek,

w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy (art. 58 § 1 k.c.). Nieważna jest również czynność sprzeczna z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 2 k.c.). Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana (art. 58 § 3 k.c.). Czynność prawna jest sprzeczna z ustawą, gdy jej treść jest formalnie i materialnie niezgodna z bezwzględnie obowiązującym przepisem prawa. Nieważność czynności prawnej może wynikać nie tylko z wyraźnej dyspozycji przepisu, ale także z natury zobowiązania.

Stosownie do treści art. 353 § 1 k.c., zobowiązanie polega na tym, że wierzyciel może żądać od dłużnika świadczenia, a dłużnik powinien świadczenie spełnić. Stosownie zaś do treści art. 353¹ k.c., strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Przepis ten stanowi o naczelnej zasadzie prawa zobowiązań, a mianowicie o zasadzie swobody umów.

Nie jest dopuszczalne, aby postanowienia umowne dawały jednej ze stron uprawnienie do kształtowania według swojej woli zakresu obowiązków drugiej strony. Byłoby to sprzeczne z naturą umowy. Gdy oznaczenie świadczenia zostałoby pozostawione jednej ze stron, powinno być ono w zasadzie oparte na obiektywnej podstawie, a nie pozostawione do swobodnego uznania strony, w przeciwnym razie zobowiązanie w większości przypadków byłoby nieważne jako naruszające art. 353¹ k.c.

W sprawie niniejszej § 1 ust. 1 zdanie 1 umowy kredytu stanowił, że bank udziela kredytobiorcy kredytu (...) indeksowanego kursem CHF, zaś kwestię przeliczeń walutowych – przy wypłacie kredytu i przy spłacie zobowiązań z tytułu umowy kredytu – regulowały następujące postanowienia umowy kredytu:

1. § 1 ust. 1 zd. 3 umowy o treści: „W dniu wypłaty saldo jest wyrażane w walucie, do której indeksowany jest kredyt według kursu kupna waluty, do której indeksowany jest kredyt, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., opisaną szczegółowo w § 17, następnie saldo walutowe przeliczane jest dziennie na złote polskie według kursu sprzedaży waluty, do której indeksowany jest kredyt, podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., opisaną szczegółowo w § 17”;
2. § 7 ust. 2 zd. 4 umowy o treści: „Każdorazowo wypłacona kwota złotych polskich, zostanie przeliczona na walutę, do której indeksowany jest kredyt według kursu kupna waluty kredytu podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. obowiązującego w dniu dokonania wypłaty przez bank”;
3. § 10 ust. 6 zd. 1 umowy o treści: „Rozliczenie każdej wpłaty dokonanej przez kredytobiorcę będzie następować według kursu sprzedaży waluty, do której jest indeksowany kredyt, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., obowiązującego w dniu wpływu środków do banku”;

W § 17 umowy kredytu określono zasady tworzenia Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., postanawiając, że:

1. Do rozliczania transakcji wypłat i spłat kredytów stosowane są odpowiednio kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie banku obowiązujące w dniu dokonania transakcji.
2. Kursy kupna określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP minus marża kupna.
3. Kursy sprzedaży określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP plus marża sprzedaży.

4. Do wyliczenia kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. stosuje się kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP w danym dniu roboczym skorygowane o marżę (...) S.A.

5. Obowiązujące w danym dniu roboczym kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie banku miały być określane przez bank po godz. 15.00 poprzedniego dnia roboczego i wywieszane są w siedzibie banku oraz publikowane na stronie internetowej (...) Banku S.A. (...)

Przy ocenie zgodności z prawem powyższych postanowień umownych zwrócić należy uwagę, że nie odwołują się one do ustalanego w sposób obiektywny kursu CHF, lecz pozwalają w rzeczywistości bankowi kształtować ten kurs w sposób dowolny. Choć przy wyznaczaniu przez bank kursów kupna i sprzedaży waluty w Tabeli Kursów – według zapisów § 17 umowy kredytu – wykorzystywane są średnie kursy NBP, to jednak odejmowana jest od nich marża kupna (w przypadku kursu kupna) lub dodawana jest marża sprzedaży (w przypadku kursu sprzedaży), a wysokość marży kupna i marży sprzedaży lub zasady ich wyznaczania nie zostały w umowie kredytu w żaden sposób określone. Na mocy powyższych postanowień umownych bank może zatem jednostronnie i arbitralnie, a przy tym w sposób wiążący, modyfikować wskaźnik, według którego obliczana jest wysokość kapitału kredytu (saldo kredytu) oraz świadczeń kredytobiorcy (rat kredytowych i innych należności banku). Indeksacja kredytu udzielonego na podstawie umowy o kredyt hipoteczny odbywa się w oparciu o tabele kursowe sporządzane przez bank, będące jego wewnętrznym dokumentem i to uprawnienie banku do określania wysokości kursu CHF na gruncie zawartej umowy nie doznaje – z przyczyn wyżej opisanych – żadnych formalnie określonych ograniczeń. Umowa nie precyzuje bowiem sposobu ustalania marży kupna i marży sprzedaży, o które korygowane są kursy średnie NBP w celu wyznaczenia kursów kupna i sprzedaży waluty CHF. w Tabeli Kursów pozwanego banku (jego poprzednika prawnego). W szczególności regulacje umowne nie przewidują wymogu, aby wysokość marży była ograniczona kwotowo lub procentowo w relacji do kursu waluty CHF publikowanego przez Narodowy Bank Polski. Bez znaczenia pozostaje podnoszony przez pozwanego bank fakt, że nie ustalał marży kupna i marży sprzedaży waluty CHF w sposób dowolny, lecz na podstawie średniej arytmetycznej marż pięciu innych banków. Umowa nie przewiduje bowiem, że marże banku, o które korygowane są kursy średnie NBP w celu wyznaczenia kursów waluty CHF w tabelach kursowych pozwanego banku (jego poprzednika prawnego), mają być ustalone przez bank na podstawie średniej arytmetycznej marż z innych banków, nie wskazuje też nazw tych innych banków.

W świetle treści wskazanych postanowień umownych stwierdzić należy, że bank może wybrać dowolne kryteria ustalania kursów, niekoniecznie związane z aktualnym kursem ukształtowanym przez rynek walutowy (międzybankowy), oraz ma możliwość uzyskania korzyści finansowych stanowiących dla kredytobiorcy dodatkowe koszty kredytu, których oszacowanie nie jest możliwe ze względu na brak oparcia zasad ustalania kursów wymiany o obiektywne i przejrzyste kryteria. Przyznanie sobie przez bank prawa do jednostronnego wyznaczania salda kredytu i regulowania wysokości rat kredytu indeksowanego kursem CHF poprzez wyznaczanie w tabelach kursowych kursów kupna i sprzedaży franka szwajcarskiego, przy pozbawieniu kredytobiorcy jakiegokolwiek wpływu na to, wykracza poza zasadę swobody umów wyrażoną w art. 353¹ k.c., pozostając w sprzeczności z naturą stosunku zobowiązaniowego, który winien być oparty na zasadzie równości stron, bez przyznawania którejkolwiek z nich władczych kompetencji do kształtowania wysokości świadczeń. Przywołane wyżej postanowienia umowy są sprzeczne z tym przepisem, a tym samym nieważne na podstawie art. 58 § 1 k.c.

Niezależnie od tego, wskazane postanowienia umowne należy uznać za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Skoro treść kwestionowanych postanowień umożliwia bankowi jednostronne kształtowanie sytuacji kredytobiorcy w zakresie wysokości jego zobowiązań wobec banku, przez co naruszona zostaje równowaga pomiędzy stronami umowy, to zezwalające na to postanowienia umowne naruszają zasadę lojalności kontraktowej i są sprzeczne z dobrymi obyczajami. Zastrzeżenie sobie przez bank w umowie uprawnienia do dowolnego kształtowania wysokości zobowiązań kredytobiorcy, wobec braku ścisłych kryteriów ustalenia wysokości kursów waluty indeksacyjnej, przy braku przyznania drugiej stronie umowy instrumentów, które pozwoliłyby

choćby na późniejszą weryfikację prawidłowości ustalanych przez bank kursów, jest postępowaniem nieuczciwym, rażąco naruszającym równowagę stron umowy na korzyść kredytodawcy, który nie tylko może żądać spełnienia świadczenia w określonej przez siebie wysokości, ale też korzystać z szeregu postanowień o charakterze sankcji (m.in. podwyższone karne oprocentowanie, możliwość wypowiedzenia umowy), gdyby kredytobiorca takiego świadczenia nie spełniał. W tym mechanizmie należy więc dostrzec również sprzeczność w/w postanowień umownych z zasadami współżycia społecznego, co prowadzi do ich nieważności także na podstawie art. 58 § 2 k.c.

W tej sytuacji należało rozważyć, jakie znaczenie dla bytu całej umowy kredytu ma nieważność powyższych postanowień. Zgodnie z art. 58 § 3 k.c., jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

W ocenie Sądu, strony nie zawarłyby opisaną w pozwie umowę bez postanowień przewidujących indeksację kredytu, tj. § 1 ust. 1 zd. 3, § 7 ust. 2 zd. 4 i § 10 ust. 6 zd. 1 i § 17 umowy kredytu. Wskazuje na to już ustalenie wysokości odsetek w oparciu o stopę procentową stosowaną na rynku do waluty szwajcarskiej (w oparciu o stawkę referencyjną LIBOR dla waluty CHF). Na rynku finansowym nie są znane umowy kredytów złotych oprocentowanych przy wykorzystaniu stóp procentowych charakterystycznych dla waluty CHF. Przy udzielaniu kredytów banki muszą zapewnić sobie finansowanie (zabezpieczenie) udzielanych kredytów poprzez zaciągnięcie zobowiązań w walucie tego kredytu. Jeśli kredyt udzielony klientowi będzie oprocentowany według stopy LIBOR (z założenia niższej niż dla innych walut) a zobowiązanie banku według wyższej stopy WIBOR – właściwej dla kredytów złotych, to doprowadzi do natychmiastowego wygenerowania straty po stronie banku. Indeksacja, czyli przeliczenie kredytu na CHF ma umożliwić zrównoważenie wierzycelności i zobowiązań banku. Bez tej operacji (nawet dokonywanej jedynie poprzez czynności księgowe) zastosowanie stopy procentowej właściwej dla innej waluty do zobowiązania wyrażonego w złotych polskich byłoby ekonomicznie nieracjonalne.

Kolejnym argumentem na potwierdzenie powyższej tezy jest sama konstrukcja umowy. Kredyty indeksowane zostały szczegółowo uregulowane we wzorcu umowy, a więc w sposób wskazujący na wyłączenie zawartych w nim klauzul indeksacyjnych od możliwości negocjacji. Potencjalny kredytobiorca nie miał możliwości zawarcia umowy kredytowej w złotych z oprocentowaniem innym niż oparte o stawkę WIBOR, inaczej niż poprzez zastosowanie konstrukcji kredytu indeksowanego. Mógł jedynie zawrzeć taką umowę, albo z niej zrezygnować.

W sprawie niniejszej zachodzi właśnie taka sytuacja, że bez klauzul indeksacyjnych nie zostałaby zawarta umowa kredytu oprocentowana przy wykorzystaniu stawki opartej na wskaźniku LIBOR właściwej dla depozytów wyrażonych we frankach szwajcarskich. Jak wskazano wyżej, nie tylko pozwany bank, ale i żaden inny nie oferował umów kredytu złotowego oprocentowanego – jak w sprawie niniejszej – poprzez odwołanie do stopy LIBOR stosowanej do CHF. Bez zakwestionowanych postanowień umowa kredytu nie zostałaby zawarta w ogóle, względnie zostałaby zawarta na innych warunkach (np. jako kredyt w złotówkach oprocentowany według stopy WIBOR). To oznacza, że nieważność klauzul indeksacyjnych prowadzi do nieważności umowy kredytu w całości.

Dla oceny kwestii ważności umowy nie ma znaczenia wejście w życie wspomnianej wyżej ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw, która przyznała kredytobiorcom m.in. uprawnienie do spłaty rat kapitałowo-odsetkowych bezpośrednio w walucie obcej (indeksacyjnej). Nieważność przedmiotowej umowy kredytu występuje bowiem od samego początku, zatem zmiana prawa, która nastąpiła po zawarciu umowy, nie miała już znaczenia dla kwestii jej ważności.

Ustawa zmieniająca nie usunęła pierwotnej przyczyny wadliwości klauzul indeksacyjnych.

W szczególności umożliwienie kredytobiorcom spłacania należności, od pewnego momentu wykonywania umowy, bezpośrednio w walucie indeksacyjnej CHF nie likwidowało źródła nieważności klauzul indeksacyjnych, jakim było zastrzeżenie dla banku prawa do arbitralnego kształtowania kursu waluty CHF przyjętego do przeliczenia świadczeń stron (w tym kapitału kredytu) już przy wypłacie kredytu, a następnie przy wyliczaniu poszczególnych rat kredytu.

W ocenie Sądu przedmiotowa umowa jest nieważna z przyczyn przytoczonych powyżej. Nieważność umowy wynikająca z art. 58 k.c. w związku z art. 353¹ k.c., wyprzedza przepisy o abuzywności poszczególnych postanowień umowy, niemniej jednak Sąd w tym miejscu odniesie się do abuzywności postanowień umowy.

W myśl art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

W związku z powyższym dopuszczalność badania niedozwolonego charakteru postanowień umownych zależy od konsumenckiego umowy, braku indywidualnego uzgodnienia postanowienia danego umownego, które nie określa głównego świadczenia stron, chyba że zostało ono sformułowane w sposób niejednoznaczny.

Stan sprawy uzasadnia przyjęcie, iż powódka występowała wobec pozwanego jako konsument w rozumieniu art. 22¹ k.c. W dacie zawierania umowy powódka był zatrudniony umowie o pracę w (...) Sp. z o.o., umowa kredytu miała na celu zrealizowanie celu mieszkaniowego.

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w postanowieniu z 14 września 2016 r. (w sprawie C-534/15) wskazał, iż pojęcie konsumenta w rozumieniu art. 2 lit. b) dyrektywy 93/13 w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich ma charakter obiektywny i należy je oceniać w świetle kryterium funkcjonalnego, polegającego na ocenie, czy dany stosunek umowny wpisuje się w ramy działalności niezwiązanej z wykonywaniem zawodu. Do sądu krajowego rozpoznającego spór dotyczący umowy mogącej wchodzić w zakres stosowania omawianej dyrektywy należy sprawdzenie, z uwzględnieniem wszystkich okoliczności sprawy i dowodów, czy danego kredytobiorcę można zakwalifikować jako „konsumenta” w rozumieniu tej dyrektywy.

Cel jakim zasadniczo powinien kierować się konsument to zaspokajanie potrzeb własnych, osobistych, „prywatnych” podmiotu, jego rodziny, domowników, zapewnienie funkcjonowania gospodarstwa domowego. By czynność miała konsumencki charakter powinna pozostawać w określonej relacji z rolą społeczną konsumenta (wyrok SN z 26 września 2007 r., IV CSK 122/07, M. Spół. 2008, nr 1, s. 48, wyrok SA w Warszawie z 28 kwietnia 2015 r., VI ACA 775/14, LEX nr 1712704). Uprawnione jest zatem stwierdzenie, że konsumentem nie jest osoba podejmująca działania niezwiązane bezpośrednio z konsumpcją dóbr.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono zasługujący na podzielenie pogląd, że normatywna definicja konsumenta wynikająca z art. 22¹ k.c. nie odnosi się do cech osobowych konkretnego podmiotu, w tym jego wiedzy i doświadczenia, a ocenie statusu konsumenta nie powinny służyć okoliczności pozaustawowe, nie wynikające z tego przepisu (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2015 r., I CSK 216/14, Głosa 2016, nr 3, str. 66, z dnia 13 czerwca 2013 r., II CSK 515/11, nie publ., z dnia 13 czerwca 2012 r., II CSK 515/11, nie publ., i z dnia 8 czerwca 2004 r., I CK 635/03, nie publ.).

Pojęcie "konsumenta" ma charakter obiektywny i jest niezależne od konkretnego zasobu wiedzy, jaki może mieć dana osoba, czy też od posiadanych przez nią w rzeczywistości informacji.

Artykuł 385¹ § 3 k.c. stanowi, że niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Przez „rzeczywisty wpływ” należy rozumieć realną możliwość oddziaływania na treść postanowień umownych. Fakt, że konsument znał treść danego postanowienia i rozumiał je, nie przesądza o tym, że zostało ono indywidualnie uzgodnione. Za uzgodnione indywidualnie trzeba bowiem uznawać tylko takie klauzule umowne, na których treść istotnie mógł on w praktyce oddziaływać. Innymi słowy, należy badać, czy konsument miał realny wpływ na ewentualną zmianę klauzul proponowanych przez przedsiębiorcę i czy z możliwości tej zdawał sobie sprawę. Do tego, by skutecznie wykazać fakt, że klauzula była

uzgodniona z konsumentem, nie wystarcza opatrzenie kontrolowanego postanowienia wzmiankami typu: „wyrażam zgodę”, „przyjmuję własnoręcznym podpisem” (vide orz. Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 06.03.2013 r., VI ACA 1241/12, LEX nr 1322083). W konsekwencji postanowieniami indywidualnie uzgodnionymi będą takie, które były w sposób rzeczywisty negocjowane lub włączone do umowy wskutek propozycji zgłoszonej przez samego konsumenta.

Stan faktyczny w sprawie nie pozwala na przyjęcie, że powódka uzgodniła indywidualnie z poprzednikiem prawnym pozwanego jakiegokolwiek postanowienia umowy, a w szczególności te będące przedmiotem sporu w sprawie. Z zeznania powódki wynika, że umowa kredytu została zawarta z wykorzystaniem wzorca stosowanego przez pozwanego bank. Nie ulega wątpliwości Sąd, że powszechną praktyką jest, że banki stosują przygotowane przez siebie formularze lub wzory. Z całą pewnością należy zatem stwierdzić, że kwestionowane postanowienia nie były poddane negocjacjom.

W myśl art. 385¹ § 4 k.c. ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje. Umowa z powodami została zawarta na podstawie wzorca opracowanego i przedstawionego przez pozwanego. W tej sytuacji obowiązuje domniemanie, że zawarte w niej postanowienia nie zostały indywidualnie uzgodnione z konsumentem (art. 385¹ § 3 k.c.). Do obowiązków pozwanego w związku z tym należało udowodnienie, że przedmiotowe postanowienie zostało indywidualnie uzgodnione z powodami (art. 6 k.c., art. 385¹ § 4 k.c.). Pozwany nie wykazał zatem, choć z mocy art. 385¹ § 4 k.c., to na nim ciążyła ta powinność, omawianej aktualnie okoliczności, która prowadziłaby do unicestwienia żądania powodów. Powodowie nie mieli realnego wpływu na treść umowy.

W ocenie Sądu, brak jest podstaw do przyjęcia w analizowanym przypadku, że klauzule indeksacyjne określają główne świadczenia stron umowy kredytu. Pojęcie głównego świadczenia należy rozumieć wąsko, w nawiązaniu do pojęcia elementów przedmiotowo istotnych umowy (tak SN w orz. z 08.06.2004 r., I CK 635/03, LEX nr 846573). W umowie kredytu – stosownie do art. 69 ust. 1 Prawa bankowego – świadczeniem głównym banku jest udostępnienie kredytobiorcy oznaczonej kwoty pieniężnej, zaś świadczeniem głównym kredytobiorcy jest zwrot otrzymanych środków pieniężnych oraz uiszczenie opłat z tytułu oprocentowania i z tytułu prowizji. Sporne klauzule indeksacyjne wprowadzają jedynie reżim przeliczenia świadczeń głównych stron w stosunku do waluty obcej. Chociaż problem indeksacji kwoty kredytu i rat kredytu oraz przeliczania tych należności z waluty polskiej na walutę obcą lub z waluty obcej na walutę polską jest pośrednio powiązany z wypłatą i spłatą kredytu, to jednak brak jest podstaw do przyjęcia, że ustalenia w tym zakresie są postanowieniami dotyczącymi głównych świadczeń stron. Są to postanowienia poboczne,

o drugorzędnym znaczeniu. Głównych świadczeń stron dotyczą tylko takie elementy konstrukcyjne umowy, bez uzgodnienia których nie doszłoby do jej zawarcia. Klauzule indeksacyjne w przedmiotowej umowie nie są postanowieniami o charakterze przedmiotowo istotnym (*essentialia negotii*), zatem mogą być objęte kontrolą zgodności z zasadami obrotu konsumenckiego. Odwołać należy się tu do poglądu wyrażonego w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016 r., sygn. akt I CSK 1049/14 (LEX nr 2008735),

w którym stwierdzono, że: „Umowna klauzula waloryzacyjna nie jest objęta wyłączeniem zawartym w art. 385¹ § 1 zdanie drugie k.c. Klauzula taka nie określa bowiem bezpośrednio świadczenia głównego, a wprowadza jedynie umowny reżim jego podwyższenia (...)”. W tej sytuacji należy stwierdzić, że postanowienia bankowego wzorca umownego, zawierającego uprawnienie banku do przeliczania sumy wykorzystanego przez kredytobiorcę kredytu do waluty obcej (klauzula tzw. spreadu walutowego), nie dotyczą głównych świadczeń stron

w rozumieniu art. 385¹ § 1 zdanie drugie k.c. (podobnie SN w orz. z 29.10.2019 r., IV CSK 309/18, LEX nr 2732285). Gdyby jednak przyjąć, że klauzule indeksacyjne określają główne świadczenia stron umowy kredytu (pogląd taki wyrażony został również w orzecznictwie sądowym), to i tak nic to nie zmieniałoby to w kwestii oceny tych klauzul i ważności umowy. Klauzule indeksacyjne nie stanowią bowiem z pewnością *essentialia negotii* umowy kredytu, a bez nich umowa kredytu zawiera wszystkie elementy przedmiotowo istotne i może obowiązywać. Za dopuszczalną należałoby też uznać kontrolę tego rodzaju postanowień pod kątem ich niedozwolonego charakteru, ponieważ nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Świadczy o tym fakt, że zawarte jest w nich odwołanie do kursów waluty w bankowej Tabeli Kursów walut, lecz zasady ustalania tych kursów nie zostały określone bliżej w umowie kredytu, która nie podaje obiektywnych kryteriów ustalania kursów

w Tabeli.

Powódka wskazała, że w spornej umowie niedozwolone są klauzule wprowadzające nieokreślony bliżej mechanizm przeliczania waluty PLN na CHF według kursu ustalonego samodzielnie przez pozwanego bank w tabeli kursów. Jak zostało już wyżej wskazane w kwestionowanych przez powoda postanowieniach umownych pozwany przyznał sobie prawo do jednostronnego regulowania wysokości salda kredytu, jak również wysokości rat kredytu waloryzowanego kursem franka szwajcarskiego, poprzez dowolne i niezbyt nieograniczone wyznaczanie w tabelach kursów kupna lub sprzedaży franka szwajcarskiego. Dotyczyło to tak uruchomienia kredytu, jak i jego spłaty. Jednocześnie prawo banku do ustalania kursu waluty w świetle umowy nie doznawało żadnych formalnych ograniczeń. Bank przyznał sobie prawo do jednostronnego określania zobowiązań umownych, a to wysokości salda kredytu oraz rat kredytowych, a tym samym i wysokości świadczeń powodów. Pozwany zapewnił sobie możliwość uzyskania znaczących korzyści finansowych stanowiących dla powoda dodatkowe koszty kredytu, których oszacowanie nie było możliwe. Czynniki obiektywne, a zatem sprawdzalne z punktu widzenia konsumenta, jak w szczególności wysokość rynkowych kursów wymiany franka szwajcarskiego, tylko częściowo wpływają na ostateczny koszt kredytu ponoszony przez konsumenta, skoro kurs kupna lub sprzedaży waluty obcej określony w tabeli kursowej banku zawiera marżę kupna lub marżę sprzedaży, która to wartość jest zależna wyłącznie od woli banku. Niewątpliwie zatem regulacja ta stanowi o naruszeniu przez bank dobrych obyczajów, które nakazują, aby ponoszone przez konsumenta koszty związane z zawarciem umowy były możliwe do przewidzenia.

W doktrynie prawa cywilnego wskazuje się, że pojęcie „dobrych obyczajów” na gruncie art. 385¹ § 1 k.c. powinno zostać odniesione do „szeroko rozumianego szacunku drugiego człowieka” wskutek czego sprzeczne z nimi są działania wykorzystujące m.in. niewiedzę, brak doświadczenia drugiej strony, naruszenie zasady równorzędności stron” (K. Zgobelny [w:] Kodeks cywilny. Komentarz. Wydanie 2; red. E. Gniewek; Warszawa 2006, s. 593, nb 9). Powyższe stanowisko jest tożsame z zapatrywaniami wyrażonymi w orzecznictwie, w tym m.in. w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2005 r. (I CK 832/04), zgodnie z którym działanie wbrew dobrym obyczajom (w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego) oznacza tworzenie przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową stron stosunku. Do dobrych obyczajów zalicza się przede wszystkim wymaganie od przedsiębiorcy wysokiego poziomu świadczonych usług oraz stosowania we wzorcach umownych takich zapisów, aby dla zwykłego konsumenta były one jasne, czytelne i proste, a ponadto by postanowienia umowy w zakresie łączącego konsumenta z przedsiębiorcą stosunku prawnego należycie zabezpieczyły interesy konsumenta i odwzorowywały przysługujące mu uprawnienia wynikające z przepisów prawa. W orzecznictwie przyjmuje się, że jako sprzeczne z dobrymi obyczajami kwalifikowane są w szczególności wszelkie postanowienia, które zmierzają do naruszenia równorzędności stron umowy, nierównomiernie rozkładając uprawnienia i obowiązki między partnerami stosunku obligacyjnego.

Powódka nie miała możliwości kontroli sposobu wykonywania przez bank przedmiotowej umowy w kwestionowanym w toku niniejszego postępowania zakresie, a w szczególności w zakresie wysokości salda kredytu i wysokości rat kredytowych. Powódka zawierając umowę, nie mógł również określić potencjalnego ryzyka z tym związanego, oszacować całkowitych kosztów związanych z kredytem. Co istotne, bank nie ponosił żadnego ryzyka, gdyż w każdej sytuacji ewentualne ryzyko kursowe mógł zniwelować poprzez dowolne ustalenie kursu w tabeli bankowej. Podkreślić przy tym należy, że powód na dzień zawarcia umowy nie znał wysokości swoich świadczeń na rzecz banku. Strony nie określiły w jaki sposób zostaną wyliczone te świadczenia - w świetle umowy decydował o tym wyłącznie pozwany. Wysokość świadczeń kredytobiorcy zależała zatem wyłącznie od woli banku.

Powyższe skutkuje naruszeniem zasady ekwiwalentności wzajemnych świadczeń powodów oraz banku. Pozwany w całości bowiem przeniósł na powodów ryzyko kursowe, zabezpieczając w ten sposób wyłącznie swoje interesy, bez przyznania w zamian jakichkolwiek korzyści na rzecz powodów oraz możliwości kontrolowania przez nich działań podejmowanych przez bank w przedmiotowym zakresie.

Rażące naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków wynikających z umowy na jego niekorzyść, skutkującą niekorzystnym ukształtowaniem jego sytuacji ekonomicznej

oraz jego nierzetelnym traktowaniem (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2006 r. I CK 297/05, z dnia 15 stycznia 2016 r. I CSK 125/15, OSNC - ZD 2017, Nr 1, poz. 9; z dnia 27 listopada 2015 r., I CSK 945/15; z dnia 30 września 2015 r. I CSK 800/15 i z dnia 29 sierpnia 2013 r., I CSK 660/12). Wskazać również trzeba, iż w świetle dotychczasowego orzecznictwa nie budzi wątpliwości, iż określenie wysokości należności obciążającej konsumenta z odwołaniem do tabel kursów ustalanych jednostronnie przez bank, bez wskazania obiektywnych kryteriów, jest nietransparentne, pozostawia pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarcza kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz narusza równorzędność stron (tak Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia sygn. akt V CSK 382/18 oraz w przywołanych w treści uzasadnienia orzeczeniach: wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14 (OSNC 2016, Nr 11, poz. 134, z dnia 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16 z dnia 19 września 2018 r., I CNP 39/17, z dnia 24 października 2018 r., II CSK 632/17, z dnia 13 grudnia 2018 r., V CSK 559/17, z dnia 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18, z dnia 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, OSP 2019, z. 12, poz. 115, z dnia 9 maja 2019 r., I CSK 242/18, z dnia 29 października 2019 r., IV CSK 309/18). Tak też było w niniejszej sprawie. Powódka na podstawie postanowień umowy o kredyt zawartej z poprzednikiem prawnym pozwanego banku uzyskała do dyspozycji kwotę, której wysokość zależna była od decyzji banku, który na podstawie wyżej przywołanych postanowień umownych posiadał uprawnienie do arbitralnego obliczenia wysokości oddanego do dyspozycji powodów kredytu, do przeliczania salda kredytu i wysokości rat. Jednocześnie powyższy mechanizm nie był uzależniony od jakiegokolwiek obiektywnego wskaźnika. Taki mechanizm narusza równorzędność stron, przez co jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy powodów jako konsumentów. Wbrew twierdzeniom pozwanego nie ma przy tym znaczenia jak pozwany ustalał te kursy. Zgodnie bowiem z treścią art. 385² k.c. oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny. Wszelkie mogące się pojawiać w tej materii wątpliwości zostały wyjaśnione w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2018 r. sygn. III CZP 29/17.

W związku z tym spełniona jest hipoteza normy z art. 385¹ § 1 k.c. Skutkiem uznania określonej klauzuli za niedozwoloną klauzulę umowną jest brak związania konsumentów tą klauzulą. Brak ten ma charakter bezwzględny i nie jest związany z konsekwencjami, w szczególności ekonomicznymi, jakie niezwiązanie konsumentów niedozwoloną klauzulą umowną rodzi dla ich kontrahenta.

Dyrektywa 93/13 jednoznacznie przewiduje w art.6 ust.1, że Państwa Członkowskie stanowią, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków. Zgodnie z wykładnią tego przepisu dokonaną w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości, umowa zawierająca nieuczciwe warunki powinna w zasadzie nadal obowiązywać, bez jakiegokolwiek zmiany innej niż wynikająca z uchylenia nieuczciwych warunków, o ile takie dalsze obowiązywanie umowy jest prawnie możliwe zgodnie z zasadami prawa wewnętrznego (m.in. wyrok w sprawie C-618/10, w sprawie C-488/11).

Z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wynika, że sądy krajowe nie są uprawnione do przekształcenia treści umowy w taki sposób, aby nadać jej kształt nienaruszający interesu konsumenta, ponieważ osłabiałoby to oddziaływanie prewencyjne sankcji. Umowa powinna "w zasadzie nadal obowiązywać, bez jakiegokolwiek zmiany innej niż wynikająca z uchylenia nieuczciwych warunków, o ile takie dalsze obowiązywanie umowy jest prawnie możliwe zgodnie z zasadami prawa wewnętrznego" (zob. wyroki: z dnia 14 czerwca 2012 r. w sprawie C-618/10, B. E. de (...) SA przeciwko J. C., (...) -349, pkt 66 - 69; z dnia 30 maja 2013 r. w sprawie A. B., pkt 57, 60; z dnia 21 stycznia 2015 r. w połączonych sprawach C-482/13, C-484/13, C-485/13 i C-487/13, U. B. i C., (...) -21, pkt 28; z dnia 26 stycznia 2017 r. w sprawie C- 421/14, (...) SA przeciwko J. G., (...):EU:C:2017:60, pkt 71; z dnia 21 kwietnia 2016 r. w sprawie C-377/14, E. R., H. R. przeciwko F. a.s., (...):EU:C:2016:283, pkt 97).

W takiej sytuacji umowa kredytu pozostaje umową kredytu bez mechanizmu indeksacji, co powoduje, że faktycznie dochodzi do zawarcia umowy o kredyt złotowy ze zmiennym oprocentowaniem, na które składa się suma obowiązującej stawki opartej o wskaźnik LIBOR 3M i stałej marży Banku określonej w umowie. Wyeliminowanie

z umowy mechanizmu indeksacji (waloryzacji) nie powoduje zmiany charakteru zobowiązania, a jedynie prowadzi do zaprzestania waloryzacji. Konsekwencją niezwiązania powódki niedozwolonymi klauzulami umownymi jest to, że umowa kredytu jest umową wyrażającą zobowiązanie w walucie polskiej bez indeksacji do waluty obcej.

Jest okoliczności bezsporną, że w praktyce obrotu bankowego banki zawierały umowy o kredyt złotowy wedle oprocentowania opartego o stawkę WIBOR, a umowy o kredyt walutowy i umowy o kredyt złotowy indeksowany do waluty obcej wedle oprocentowania opartego o stawkę LIBOR. Jak jednak słusznie zauważono w orzecznictwie, okoliczność, że wobec zamieszczenia w umowie klauzuli abuzywnej powstaną skutki odmienne od zamierzonych przez strony, nie zwalnia jednak Sądu z obowiązku zastosowania bezwzględnie wiążącego przepisu art. 385¹ § 1 k.c. i stwierdzenia tejże abuzywności. Jeżeli nawet ekonomicznym skutkiem wyroku będzie uzyskanie przez powodów kredytu na warunkach korzystniejszych od występujących na rynku (np. aktualnie niższe oprocentowanie według stawki LIBOR niż według stawki WIBOR), to skutek ten będzie spowodowany li tylko zamieszczeniem w umowie przez pozwanego bank klauzuli sprzecznej z prawem. Sąd nie może zignorować tej sprzeczności kierując się interesem ekonomicznym banku (zob. uzasadnienie uchwały składu 7 sędziów SN z 6 marca 1992 r., III CZP 141/91, OSNC 1992, Nr 6, poz. 90). Nie można także tracić z pola widzenia i tej okoliczności, że zarówno LIBOR, jak i WIBOR mają charakter rodzajowo tożsamy, a mianowicie stanowią umowny parametr transakcji finansowych, którego wysokość ustalana jest przez banki pełniące dominującą rolę na rynku finansowym. (Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 19 kwietnia 2021 r. XXV C 3053/19)

Ustawodawca poprzez art. 385¹ § 1 k.c. jednoznacznie sformułował skutek stwierdzenia abuzywności. Przyjęta przez polskiego ustawodawcę sankcja bezskuteczności odpowiada art. 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. o treści jak następuje: Państwa Członkowskie stanowią, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków. Prawodawca europejski wskazał, iż celem wdrożenia dyrektywy nie jest terminacja całego stosunku, a wyłącznie automatyczne i od początku trwania umowy pozbawienie go skuteczności w określonej części.

W odniesieniu do kryteriów pozwalających na dokonanie oceny, czy umowa może nadal obowiązywać po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków i ograniczeń określonych w prawie Unii, których państwa członkowskie muszą przestrzegać w tym względzie, Trybunał wyjaśnił, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 nie może być interpretowany w ten sposób, iż przy dokonywaniu tej oceny sąd rozpoznający sprawę może oprzeć się wyłącznie na potencjalnie korzystnym dla konsumenta charakterze unieważnienia danej umowy w całości. (Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 2 września 2021 r. C-932/19)

Stwierdzenie bezskuteczności wskazanych wyżej postanowień przedmiotowej umowy nie eliminuje z niej elementów przedmiotowo istotnych określonych w art. 69 ustawy Prawo bankowe. W dalszym ciągu jest to stosunek prawny polegający na odpłatnym oddaniu do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony kwoty 887 098,96 zł. Utrzymany jest zatem ten sam charakter stosunku prawnego.

Jednak wobec stwierdzonej nieważności umowy kredytu w całości powyższe rozważania mogą mieć walor wyłącznie teoretyczny. Nieważność owych klauzul wyprzedza bowiem ich ewentualną abuzywność.

Nieważność umowy o kredyt zawartej przez strony, skutkowałą uznaniem za zasadne sformułowane w pozwie żądanie powódki dotyczące zapłaty.

Jak stanowi art. 405 k.c. kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Przepis ten stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego, tj. takiego, w którym ten, kto je spełnił nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia (art. 410 § 1 i 2 k.c.).

Nieważność umowy powodowała, iż wszelkie świadczenia uiszczone przez stronę powodową na rzecz pozwanego, były świadczeniami nienależnymi. Stwierdzenie nieważności spornej umowy powoduje obowiązek dokonania zwrotu wzajemnych świadczeń pomiędzy stronami umowy, stosownie do przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu. Co do zasady, kredytobiorca powinien więc zwrócić bankowi otrzymaną od niego kwotę kapitału a zatem bez odsetek i kosztów dodatkowych, bank zaś powinien zwrócić kredytobiorcy wszelkie wpłacone przez niego raty kredytowe i inne opłaty oraz składki.

W przypadku gdy w umowach wzajemnych bezpodstawne wzbogacenie następuje po obydwu stronach, teoretycznie możliwe są dwa rozwiązania, czyli zastosowanie teorii dwóch kondykcji lub teorii salda. Pierwsza z nich opiera się na założeniu, że w sytuacji, kiedy na skutek nieważności umowy obie strony stały się bezpodstawnie wzbogacone, każdej z nich przysługuje odrębne roszczenie, które może być dochodzone niezależnie od roszczenia drugiej strony. Takie roszczenie może zostać potrącone, jak również może być dochodzone w drodze powództwa wzajemnego (zob. wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 21 listopada 2019 r., XXV C 505/19, Legalis; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 lipca 2019 r., VI ACa 1712/17; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 31 stycznia 2019 r., VI ACa 7/18). Natomiast teoria dwóch kondykcji zakłada porównanie wartości wzbogacenia obu stron nieważnej umowy i upatruje powstanie roszczenia jedynie po tej stronie, której wzbogacenie ma wyższą wartość. Wysokość tego roszczenia odpowiada różnicy pomiędzy większym i mniejszym wzbogaceniem (zob. wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 26 czerwca 2019 r., XXV C 139/19, Legalis; wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 24 czerwca 2019 r., XXV 266/15, Legalis).

Sąd w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę opowiada się za teorią dwóch kondykcji, jak również za stanowiskiem Sądu Najwyższego, że w art. 410 § 1 k.c. ustawodawca przesądził, iż samo spełnienie świadczenia nienależnego jest źródłem roszczenia zwrotnego, przysługującego zubożonemu. W takim przypadku nie zachodzi potrzeba badania, czy i w jakim zakresie spełnione świadczenie wzbogaciło osobę, na rzecz której świadczenie zostało spełnione (*accipiensa*), jak również czy majątek spełniającego świadczenie (*solvensa*) uległ zmniejszeniu. Wykazanie samego faktu spełnienia świadczenia wypełnia bowiem przesłankę zubożenia po stronie powodów, a uzyskanie tego świadczenia przez pozwanego – przesłankę jego wzbogacenia (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 2011 r., I CSK 66/11 – z dnia 9 sierpnia 2012 r., V CSK 372/11 – z dnia 28 sierpnia 2013 r., V CSK 362/12 – z dnia 15 maja 2014 r., II CSK 517/13 – z dnia 29 listopada 2016 r., I CSK 798/15).

Sąd miał na względzie także aktualne stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w uchwale z dnia 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20 (Legalis nr 2532281), w której Sąd Najwyższy przesądził, że w przypadku stwierdzenia nieważności umowy kredytowej, umowę należy rozliczyć zgodnie z teorią dwóch kondykcji.

Sąd Najwyższy w przywołanej uchwale wskazał, że „stronie, która w wykonaniu umowy kredytu, dotkniętej nieważnością, spłacała kredyt, przysługuje roszczenie o zwrot spłaconych środków pieniężnych jako świadczenia nienależnego (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.) niezależnie od tego, czy i w jakim zakresie jest dłużnikiem banku z tytułu zwrotu nienależnie otrzymanej kwoty kredytu”. Argumentując przyjęte rozstrzygnięcie Sąd Najwyższy wskazał, że „(...) w razie nieważności umowy kredytu dokonywane przez niedoszłego kredytobiorcę płatności, mające stanowić spłatę wykorzystanego kredytu, są świadczeniami nienależnymi, podobnie jak świadczeniem nienależnym jest w takiej sytuacji wypłata środków pieniężnych przez bank. Zgodnie zaś z art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c. świadczenia nienależne podlegają zwrotowi. Proste zastosowanie tej reguły prowadzi do wniosku, że między bankiem a niedoszłym kredytobiorcą powstają wówczas różne zobowiązania restytucyjne: zobowiązanie niedoszłego kredytobiorcy do zwrotu wykorzystanych środków pieniężnych oraz zobowiązanie banku do zwrotu uiszczonych płatności. Przepisy art. 410 i n. k.c. nie zawierają żadnej odrębnej regulacji, która wskazywałaby na jakąkolwiek zależność tych zobowiązań, w szczególności odwzorowującą zamierzony przez strony związek między obowiązkami mającymi wynikać z umowy kredytu (choćby na wzór art. 495 k.c.). Jedynie z art. 497 w związku z art. 496 k.c. wynika, że jeżeli skutek nieważności umowy wzajemnej strony mają dokonać zwrotu świadczeń wzajemnych, każdej z nich przysługuje prawo zatrzymania, dopóki druga strona nie zaoferuje zwrotu otrzymanego świadczenia albo nie zabezpieczy roszczenia o zwrot. Zasadnicze milczenie ustawodawcy sugeruje, a art. 497 k.c. w związku z art. 496 k.c. sugestię tę wzmacnia, że

nawet w przypadku nieważności umowy wzajemnej zobowiązania stron do zwrotu otrzymanych nienależnie świadczeń są co do zasady od siebie niezależne, co odpowiada aprobowanej w doktrynie i przez Sąd Najwyższy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, Glosa 2020, nr 4, s. 67) teorii dwóch kondykcji (...)”.

W świetle powyższego nie sposób było również uznać, by pozwany nie był wzbogacony kosztem powodów lub by zaistniały przesłanki wymienione w art. 409 k.c. Zgodnie z tym przepisem obowiązek wydania korzyści lub zwrotu jej wartości wygasa, jeżeli ten, kto korzyść uzyskał, zużył ją lub utracił w taki sposób, że nie jest już wzbogacony, chyba że wyzbywając się korzyści lub zużywając ją powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu.

W ocenie Sądu nie można postawić znaku równości między zużyciem czy utratą wzbogacenia w rozumieniu ww. przepisu a obowiązkiem zwrotu przez powodów na rzecz pozwanego wzajemnego świadczenia, spełnionego w wykonaniu nieważnej umowy. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 kwietnia 2008 r., I PK 247/07, OSN 2009, Nr 17-18, poz. 223, przypadki zużycia lub utraty wzbogacenia w świetle art. 409 k.c., powodujące odpadnięcie wzbogacenia, muszą ograniczyć się zatem do tych tylko sytuacji, kiedy nastąpiło to bezproduktywnie, a więc bez uzyskania jakiegokolwiek ekwiwalentu, czy też innej korzyści dla majątku wzbogaconego.

Jednocześnie z art. 411 k.c. wprost wynika, że brak możliwości żądania zwrotu świadczenia nienależnego nie obejmuje sytuacji, gdy jego spełnienie nastąpiło w wykonaniu nieważnej umowy.

W niniejszej sprawie podstawą prawną świadczenia była nieważna czynność prawna, która nie stała się ważna mimo spełnienia świadczenia, a w takim wypadku wiedza spełniającego świadczenie, że nie był do świadczenia zobowiązany, nie zwalnia odbiorcy świadczenia do jego zwrotu (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 19 września 2018 r., I CSK 575/17, Legalis nr 1829409).

Mając na uwadze powyższe, Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powódki całą dochodzoną w roszczeniu głównym kwotę, tj. 551.351,82 zł. Kwota ta wynika bezpośrednio z załączonych dokumentów potwierdzających, że w okresie od maja 2010 r. do listopada 2019 r. powód uiszczył na rzecz pozwanego ww. kwotę tytułem spłaty rat kapitałowo odsetkowych.

O odsetkach Sąd orzekł w oparciu o art. 481 § 1 k.c., zgodnie z treścią którego, jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

Z uwagi na fakt, że żądanie główne zostało uwzględnione w całości, nie było konieczności orzekania o żądaniu ewentualnym. W takiej sytuacji istnieją dwa roszczenia, o których sąd jednak nie orzeka jednocześnie, ale kolejno i to zależnie od tego, jak orzeknie o roszczeniu zgłoszonym w pozwie na pierwszym miejscu (por. wyroki z dnia 26 stycznia 1979 r., IV CR 403/78, OSNC z 1979 r. Nr 10, poz. 193; z dnia 14 października 1999 r., I PKN 325/99, OSNAPiUS z 2001 r. Nr 5, poz. 164; z dnia 8 czerwca 2001 r., I PKN 490/00, OSNP z 2003 r. Nr 8, poz. 200; z dnia 24 czerwca 2009 r., I CSK 510/08, oraz postanowienia z z dnia 20 kwietnia 1966 r., I CZ 29/66, OSPiKA z 1962 r. Nr 2, poz. 36; z 20.05.1987 r., I CZ 55/87, OSNCP z 1988 r. Nr 11, poz. 160; z dnia 6 grudnia 2006 r., IV CZ 96/06; z dnia 28 października 2008 r., I PZ 25/08, OSNP z 2010 r. Nr 5-6, poz. 70) (powołane za: Uchwała Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 18 października 2013 r., sygn. III CZP 58/13, Sip Legalis).

Pogląd ten jest ugruntowany w orzecznictwie. To z kolei oznacza, że w przypadku uznania za zasadne roszczenia głównego pozwu, dezaktualizuje się potrzeba orzeczenia o roszczeniach ewentualnych. Wobec uwzględnienia roszczenia głównego nie było potrzeby orzekania o roszczeniach ewentualnych.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. zgodnie, z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Dlatego też Sąd zasądził od pozwanego, jako przegrywającej proces w całości, na rzecz powódki kwotę obejmującą uiszczoną opłatę od pozwu w wysokości 1000 zł oraz zwrot kosztów zastępstwa procesowego radcy prawnego w wysokości 10.800

zł - zgodnie z § 2 pkt 7 -Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych Dz.U.2018.0.265) i opłaty od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł.

ZARZĄDZENIE

(...)